

МІСЦЕ ФЕРМЕРСТВА В СИСТЕМІ БАГАТОУКЛАДНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА СЕЛІ

*ГНАТИШИН А.Б., К.Е.Н.,
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ*

На сучасному етапі фермерські господарства є однією з ефективних форм господарювання та надійним засобом вирішення продовольчої проблеми. У системі багатокладності вони зайняли провідне місце, принаймні кількісно (табл. 1). Зважаючи на менші розміри землекористування та до певної міри сприятливіші умови розвитку в частині пільгового оподаткування і державної підтримки, господарства фермерського типу в усіх регіонах України за кількістю значно переважають інші форми господарювання.

Таблиця 1

**Кількість діючих сільськогосподарських підприємств
за організаційно-правовими формами господарювання у
регіонах України в 2008 році, одиниць (станом на 1 липня)**

Регіон	Всього	у тому числі					
		с-г товариства	приватні підприємства	виробничі кооперативи	фермерські господарства	державні підприємства	інші форми господарювання
Донецький	4663	620	273	29	3523	14	204
Придніпровський	7215	834	370	59	5812	33	107
Північно-Східний	5628	1085	597	84	3606	64	192
Київський	10434	2221	960	181	6608	89	375
Волинський	2282	242	224	254	1477	16	69
Подільський	5617	898	594	140	3724	26	235
Карпатський	5476	647	406	77	4206	38	102
Причорноморський	15295	1048	750	186	13079	43	189
Кримський	2449	284	152	91	1859	31	32
По Україні	59059	7879	4326	1101	43894	354	1505

В останнє десятиріччя кількість фермерських господарств є досить стабільна, а питома вага у структурі діючих сільськогосподарських товаровиробників значна (табл. 2). Найбільша їх частка у Причорноморському (85,5%) та Придніпровському (80,6%) регіонах (причому у Причорноморському регіоні частка всіх інших форм господарювання є найменшою серед представленої сукупності). Карпатський регіон за досліджуваним показником займає почесне третє місце, випередивши такі традиційно аграрні регіони як Подільський та Волинський. В загальній чисельності частка фермерів Карпатського регіону становить майже десятину - 9,6%. Таким чином, фермерські господарства розширюють своє значення у забезпеченні зайнятості сільського населення, поповненні місцевого бюджету та розвитку села.

Таблиця 2

Структура діючих сільськогосподарських підприємств за організаційно-правовими формами господарювання у регіонах України в 2008 році, % (станом на 1 липня)

Регіон	Всього	у тому числі					
		с-г товариства	приватні підприємства	виробничі кооперативи	фермерські господарства	державні підприємства	інші форми господарювання
Донецький	100,0	13,3	5,9	0,6	75,6	0,3	4,3
Придніпровський	100,0	11,6	5,3	0,8	80,6	0,5	1,2
Північно-Східний	100,0	19,3	10,6	1,5	64,1	1,2	3,3
Київський	100,0	21,3	9,2	1,7	63,3	0,9	3,6
Волинський	100,0	10,6	9,8	11,1	64,7	0,7	3,1
Подільський	100,0	16,0	10,6	2,5	66,3	0,5	4,1
Карпатський	100,0	11,8	7,4	1,4	76,8	0,7	1,9
Причорноморський	100,0	6,9	4,9	1,2	85,5	0,3	1,2
Кримський	100,0	11,6	6,2	3,7	75,9	1,3	1,3
По Україні	100,0	13,3	7,3	1,9	74,3	0,6	2,6

Дані табл. 3 підтверджують тенденцію пропорційного і гармонійного розвитку фермерства та інших організаційно-правових форм господарювання на селі. Різні умови створення фермерських господарств, настрої селян та підходи владних структур спричинили до суттєвої регіональної варіації в концентрації фермерських господарств. В Причорноморському регіоні вона, наприклад, майже в 2 рази перевищує середні показники по Україні. Натомість низькою є концентрація у Київському, Волинському та Подільському регіонах.

При досить високій землезабезпеченості сільське господарство Причорноморського регіону є обмежене у власних трудових ресурсах. Аналогічна ситуація відзначається у Донецькому регіоні, де за рахунок переваги міського населення відмічено вищі показники концентрації господарств відносно сільських жителів. У Карпатському регіоні тенденції скупчення господарств з приводу досліджуваних ознак кардинально відрізняються від інших регіонів. Так, на фоні найбільшої кількості сільського населення спостерігаються найнижчі показники концентрації, і навпаки, низька землезабезпеченість призвела до другої позиції в заліку регіонів за досліджуваною ознакою.

Таблиця 3

Концентрація діючих сільськогосподарських підприємств за організаційно-правовими формами господарювання в 2008 році, у % до середнього по Україні (станом на 1 липня)

Регіон	Приходиться на 100 га с-г угідь		Приходиться на 100 сільських жителів	
	всіх с-г підприємств	фермерських господарств	всіх с-г підприємств	фермерських господарств
Донецький	82,6	84,2	155,2	157,6
Придніпровський	103,1	111,7	181,0	196,0
Північно-Східний	63,4	54,2	89,7	77,2
Київський	84,5	71,7	97,8	83,1
Волинський	84,5	73,3	50,7	44,4
Подільський	82,6	73,3	66,5	59,3
Карпатський	142,2	146,7	43,6	45,0
Причорноморський	164,0	188,3	233,5	268,2
Кримський	101,9	103,3	82,8	84,4
По Україні	100,0	100,0	100,0	100,0